

iden kerk. De orthodoxen en nu de Gereformeerden, die meest dispensationaal

saam rondom Westminster

fundamentalisten, erk genoeg om als president was het eerste beelden. Wat er n, staat nog te weeren ver hebben en dan in de toekomst hebben. Op het

eft is er, men- de Fundamen- Wel heeft deze geleiden, daarin, professor" in het April heeft be- verlaten. Ook engegaan. Maar en, dat ze toch

moelijkheden, ancieel. De in- het debat ge- vel afzonderlijk van critiek die wordt geëfend, te doen heeft, algemeen geheel- el geen sterken en daarbij niet nabij God wil men geen ge- blijk geeft van n levenswandel, an Westminster, niet als zedelijk gens de Funda- toekomst van "merica". Dr J. Wheaton College, de algemeene leiders van de

C. VAN TIL.

KERKEN

Christelijke school?

de Redactie om ver betgeen zich is speelt op reli- eschiktste eerst den strijd, die niet behoud van teer ik schrijf en niet denken, el een Christo- woord; de Duit- staatsscholen, ben te zeggen, onderwijs wordt e is volgens de rwijs te geven, r de onderwij- . Ons zijn daar-

eel in zeer rui- sch, terwijl de eer of Gerefor- erd.

echter een zeer verschillen op stichten: de z.g. zullen alle kin- in godsdienstige

zeer sterk pro- ag van de auto- een niet actief le eenige partij, e nationaal soci- alle kracht ge- sionele staats

scholen en de vervanging daarvan door de een- heidsschool.

Welke middelen daarvoor soms worden aan- gewend, willen we maar liever niet noemen.

Nu bestaat in Duitschland sinds vele jaren ook een Vereeniging voor Christelijk Onderwijs, die streeft naar een Christelijke school meer in onzen zin van het woord. Dat ook deze niet stil zit, bewijst een circulaire van den leider van het praktische werk dezer vereeniging, den Heer H. Windel. We laten den inhoud van dezen oproep aan de „evangelische ouders”, die in de adventsdagen van het vorige jaar het licht zag, hier volgen. Het is een kloek getuigenis, waar men eerbied voor moet hebben.

Geliefde Evangelische Ouders!

Mij is in de laatste weken en maanden van zooveel zijden steeds weer hetzelfde gevraagd, n.l. hoe het heden eigenlijk staat met de school onzer kin- deren, dat ik me, als een vader, die zelf een groote schare kinderen heeft, die heden nog naar school gaan, maar heb voorgenomen om allen die zich in denzelfden noodtoestand bevinden, een uitvoerig ant- woord te geven op de vragen, die ons allen ontrusten; zoo mogelijk met de bedoeling, daarmee velen van voorlichting te dienen inzake den waren toestand. Moge het niet ongezegd blijven!

Beginnen we dan maar met eens te zien, wat de voorstanders van een „gemeenschapsschool” of — zooals men in den laatsten tijd zegt — de Duitse school, en wat ook zij die de school met den Bijbel prijsgeven, ons hebben te verkondigen.

We vangen aan met de Duitse-geloovigen. Hun groote vergadering in het Sportpaleis te Berlijn ligt al jaren achter ons, zoodat niemand zich meer her- innert, wat daar is voorgevallen; en toch zou het zonder twijfel goed zijn, dat men in gedachten hield, wat daar duidelijk is uitgesproken. Nadat deze be- weging, zeker ook tengevolge van een crisis in haar leiding, een tijd stil is geweest, hoewel haar bladen „Der Blitz”¹⁾ en „Der Durchbruch”²⁾ een zeer duidelijke taal hebben gesproken³⁾, wordt in den allerlaatsten tijd weer ijverig propaganda gevoerd. Men kan daarbij wel merken de waarheid van het woord: Wie wind zaait, zal storm oogsten. Want wat o.a. een spreker van deze beweging den 17den October in Siegen heeft durven beweren⁴⁾, gaat alles, wat tot nu toe gebeurd, te boven. Niet alleen stelde hij den Bijbel voor als een vuil boek, Paulus als een geraffineerde klant en Christus als een oproerkraai, opgekomen uit het gepeupel des volks, maar hij gaat zelfs zoover, dat hij zegt, dat men op de plaats van het Christendom geen nieuwe religie hoeft te stellen, daar er voor zulk vuil geen surrogaat bestaat. Christus zou de eene idee zijn, Duitschland de andere. Ja, hij wijst zelfs de liefdadigheid af, die in de stad der barmhartig- heid Bethel⁵⁾ wordt beoefend, en meent, dat men door medisch ingrijpen deze menschen uit het leven moet verwijderen, daar men met het geld in één jaar 40.000 hoorderijen in cultuur kan brengen. Zien waren wreed en wilden niets met leed te doen hebben. Positief Christendom was het Christendom, dat elk middelaarschap bij God, dus ook in Zijn Zoon, afwees.

De eischen op schoolgebied van deze kringen be- vatte den 23sten Juli van dit jaar de „Durchbruch”, doordat hij de Duitse school eischte als een zuiver „völkische”⁶⁾ school, zoowel naar haar in-wendigen als uitwendigen opbouw. In geen Duitse school worde door den staat begunstigd Christelijk onderwijs gegeven. Het Christendom worde in de Duitse school behandeld, insoover het nog aan de psychische werkelijkheid van het volk beantwoordt, en zich laat zien als de innerlijke tegenstander van een „völkische”⁷⁾ staat. Men is er van overtuigd, dat we heel spoedig psychisch⁸⁾ en religieus gezond- toestand in Duitschland zullen hebben, als de Kerk geen religieuze modder meer op de zielen van de kinderen kan leggen.

Moeten de onderwijzers van de Duitse geloofsbe- weging ook de opvoeders van uw kinderen worden? Dan moet ge u voor de Duitse school verklaren.

Nietwaar, gij gevoelt met mij den grooten nood, die daarin bestaat, dat deelen van de groote Kerk der Reformatie heden publiek en in ’t verborgen uit menschenvrede en uit bezorgdheid voor hun eigen bestaan eveneens een school, waar Christus wordt beliden, als opvoedingsschool voor hunne kinderen niet meer noodig achten. Ik verwijs naar de houding der kerk in Thüringen, die toch voldoende bekend is, maar ook naar het prijsgeven van de Christelijke school door den „opperkerkeraad” in Würtemberg, dat zooveel kwaad bloed bij Christelijke ouders en onderwijzers heeft gezet, en hen in zooveel teleur- gesteld.

En nog zwaarder drukt het ons, dat we niet alleen niet maar zoo weinig evangelische onderwijzers en onderwijzeressen hebben, die het nog met vreugde voor de Christelijke school opnemen, maar dat we in- tegendeel daarvan een groot getal kunnen opnoemen, die zich publiek op de zijde van de Duitse school stellen, en zelfs hun handteekening daarvoor hebben beschikbaar gesteld. Het is waar, dat we er ook enkele kennen, die daardoor in groote gewetenskwel- ling zijn geraakt. Maar op de vraag: Waar zijn de onderwijzers voor de Christelijke school? moet toch in het algemeen met een schouderophalen worden ge- antwoordd. Dat ver in het rond de niet meer Christe- lijke onderwijzers met groot enthousiasme en met nog grooter woorden het voor de gemeenschapsschool op-

nemen, verwondert ons, die het verleden kennen, in het geheel niet. Alleen geloof ik, dat deze onder- wijzers voor het meereendeel zeer ongoedheid zullen zijn, wanneer ze van bevoegde plaats vernemen, dat zij, die de gemeenschapsschool van het derde rijk met de simultaanschool van gisteren en heden ver- wisselen, ook duidelijk het derde rijk met den partij- staat van vroeger verwisselen; en dat de simultaan- school het typische product is geweest van den staat zonder wereldbeschouwing. Er bestaat dus geen neutrale staatschool meer, en daarom zijn de kam- pioenen voor de oude staatschool of van meening veranderd, of ze hebben nog heel niet begrepen, waar het eigenlijk om gaat. De nieuwe gemeenschapsschool is de school van de „völkische” wereldbeschouwing onder bescherming van den staat.

Is het bij dat alles te verwonderen, dat de evan- gelische ouders zonder te weten waar het om gaat, worden bang gemaakt, en radeloos voor de gewichtige vraag staan, naar welke school ze hun kinderen moeten sturen? En ik zou er voorzeker geen vreugde in heb- ben, gelet op alles wat zich op schoolgebied in onze scholen heden afspeelt, wij verder nog voor de in- standhouding en vernieuwing van deze school in de bres te stellen, indien niet één besef torenhoog boven alle ondervindingen en teleurstellingen uitstak, en dat besef is dit, dat de heilige wil van God van U en mij eischt: „Vertrouwt mijne zonen en het werk mijner handen aan Mij toe!”⁹⁾ Daar ik weet, dat niets en niemand mij de laatste verantwoordelijkheid voor mijne kinderen en ook voor de jeugd van ons Duitse volk kan ontnemen, maar dat wij ze voor Gods troon dragen en rekenschap moeten afleggen, kan er in deze moeilijkheid geen sprake zijn van uit-den- weg-gaan, en zich-verontschuldigen en rekening-houden met menschen en omstandigheden. Waar reeds men- schelijke rechters en overheden te vreezen zijn, hoe gansch anders zal dan God richten, indien wij zon- digen tegen Zijn heiligen wil met betrekking tot de gaven, die Hij aan ons heeft toevertrouwd. Daarom, Gods Woord zegt ons en ons aan Gods Woord gebonden geweten betuigt ons steeds weer, dat we onze kinderen moeten opvoeden in de vreeze en de vermaning des Heeren.

Derhalve moeten we een school eischen, waarin Gods Wet en het Evangelie van zijn geliefden Zoon het heerschende beginsel der opvoe- ding is. De school zal in de toekomst meer dan in het verleden een plaats der prediking zijn. Het komt, zooals de leider van ons volk zegt, niet meer zoozeer aan op de kennis, als op de karaktervorming, d.w.z. op het geweten, en zoo zijn we van harte dankbaar, dat de leider door zijn plaatsvervanger dadelijk in 1933 een decreet heeft uitgevaardigd, en wel het meest gewichtige, dat uitspreekt, dat het geloof voor een ieder de meest eigen aangelegenheid is, die hij met zijn geweten heeft te verantwoorden. Gewetensdwang mag niet worden uitgeoefend. Dat voor ons echter de opvoeding een zaak des geloofs en des wetens is, daaraan moest toch niemand twifelen, nietwaar, die weet, dat Christelijke opvoeding alleen daar bestaat, waar men besloten is dat als werkelijkheid in gehoor- zaamheid ernstig te nemen, wat het Woord Gods ons als de werkelijkheid van ons leven openbaart. Willen we gehoorzame kinderen hebben, zoo kunnen we hen slechts door de gehoorzaamheid aan God en Zijnen Christus aan ons verplichten. De Christelijke school, die wij op het oog hebben, is dus een school, waarin de opvoeder, de ouders en de kinderen zich stellen onder den God des hemels en der aarde. Die ons in Zijn Woord de Wet heeft gegeven, en in Zijn Zoon heeft verlost.

Nu is het echter volkomen duidelijk, dat dit geloof niet al onze volksgenooten beheerscht, en dat ook de overheid geen geloof wil voorschrijven. Daarvan ge- tuigt niet alleen het boven vermelde decreet van den plaatsvervanger van den leider, maar eveneens een leerzame opmerking van den Minister van Oorlog voor de beëdiging van de soldaten op 7 Augustus 1936. De eed op het vaandel, zoo verklaarde de Minister, is een religieuze eed, maar veronderstelt geen Christe- lijke belijdenis. De woorden „bij God” maken het de aanhangers van niet-Christelijke richtingen ook mo- gelijk, den eed op het vaandel bij het hoogste wezen van hun belijdenis te zweren. En ten slotte heeft de Minister van binnenlandsche zaken tegelijk in naam van den plaatsvervanger van den leider en van den Minister van Eeredienst de aanduiding van religieuze belijdenissen opnieuw geregeld. In de toekomst moeten in publieke lijsten, formulieren en stukken op grond van onze verklaringen onderscheiden worden:

1. Die tot een godsdienstige gemeenschap behooren.
2. Die in God gelooven.
3. Die zonder geloof zijn.

Nietwaar, ge zult me toestemmen, dat door al deze maatregelen onmiskenbaar door de overheid publiek wordt erkend het feit, dat we in Duitschland geen eenheid van geloof en geweten hebben, en daarvoor dus vrijheid wordt gewaarborgd.

Op het gebied der school liggen de dingen precies zoo. Het is te begrijpen, dat zij, „die in God gelooven” en „die zonder geloof zijn” onder ons volk, er tegen op komen om in de Christelijke scholen als meester onderwijs te geven, of als ouders hun kinderen daar- heen te sturen. Ik weet, dat de Christelijke Gemeente zich aan elk menselijk geweten voor God bewijzen moet door openbaring der waarheid, zoodat van dit standpunt gezien de eisch van een Christelijke op- voeding voor de komende generatie van heel de Duitse jeugd verplichtend is. Anderzijds zien we echter ook, welk een heillooze verwarring reeds nu door de rechtsgelijkheid der verschillende geloofs- opvattingen (richtingen) in onze Christelijke scholen wordt aangericht. We kunnen het daarom slechts begroeten, wanneer de overheid door ’t scheppen van duidelijke rechtsverhoudingen voor de afzonderlijke richtingen op schoolgebied rekening houdt met de belangen der ouders volgens hun geweten, en moeten

slechts verwachten, dat hun een vrije beslissing worde gewaarborgd. Zoo heeft de leider met de roomsche kerk het concordaat gesloten, waarvan de Minister voor opvoeding Rust in Guben zei: We hebben in het concordaat de confessionele scholen zekerheid gegeven. Wat we beloofd hebben, houden wij! Zoo verklaarde minister-president Mergenthaler in Stutt- gart in zijn oproep voor de nieuwe Duitse school: „Het staat de ouders vrij, naar welke school ze hun kinderen willen sturen. Die ouders, die meenen, dat ze hun kinderen niet naar de Duitse volksschool kunnen sturen, hebben ook verder de gelegenheid hunne kinderen, zooals tot nu toe het geval was, naar de evangelische of roomsche volksscholen te sturen.”

Ge ziet dus — van de zijde van de regering wor- den ons heel geen principieele moeilijkheden in den weg gelegd. Waar vandaan de moeilijkheden in af- zonderlijke gevallen komen, hoef ik niet te zeggen. Dat merkt ge precies als alle evangelische ouders. We moeten er ons ook niet over verwonderen, dat het Christendom, als zijn Heere en Meester, een bestreden en ongevochten zaak in de wereld is, maar moeten ons de beloften, die er op rusten, veel meer toeëigenen, als wij om Zijns Naam wil worden gesmaad en vervolgd. Benadeeling in onze sociale positie en in het maatschappelijke leven wordt zeker door de regering niet goedgekeurd, maar is in bijzondere gevallen wel niet te vermijden. In elk geval moeten we ons door menschenvrede nooit laten afhou- den van onze gehoorzaamheid jegens het Woord en den Wil van God.

Stellen we ons ten slotte kort voor, welk een groote zegen niet alleen voor onze eigen kinderen, maar ook voor heel ons geliefde volk daaruit zal voortkomen, wanneer we onwankelbaar vasthouden aan de evan- gelische Christelijke school. De onderwijzers zullen moeten beslissen, aan welke school ze willen onder- wijzen. Daardoor krijgen we voor onze evangelische Christelijke scholen slechts zulke onderwijzers, die vrijwillig en met vreugde hun Christelijke verant- woordelijkheid voor God en de menschen zullen dra- gen. Ik ben zonder eenige zorg, dat er niet vol- doende onderwijzers zouden zijn, wanneer de ouders van te voren maar vast in het geloof op hun eisch staan. Dan zullen we het beleven, dat onze Christe- lijke scholen hoe langer hoe meer bronwetten voor ons volk worden. Er zullen karaktervolle, Christelijke personen uit haar voortkomen, die, zooals in de groote geschiedenis van ons volk, ook in de toekomst in tijden van nood zich bereidwillig zullen geven om een voorbeeld te zijn van ware volksgemeenschap. We zullen daarmee ten slotte de kern vormen voor een Christelijke school, die heel het Duitse volk omvat, wanneer de naar mijn overtuiging vergeefsche pogin- gen om op een anderen grondslag een eenheid van geloof en gezindheid te vormen, zullen blijken zonder gevolg te zijn gebleven.

Daarom, geliefde ouders, we mogen de dingen be- schouwen, zooals we willen, ik kan tot geen andere slotsom komen, dan dat het ’t opnemen voor de evange- lische Christelijke school een weliswaar niet gevaar- looze, maar toch karaktervolle belijdenis is tot God en tot de door Hem ingestelde overheid, en daarmee een dienst aan het volk. Wie waagt het, in opzien tot God, met ons deze geloofshouding aan te nemen? Mocht ge nog meer vragen hebben, zoo ben ik gaarne bereid, U uit mijn ervaringen en worstelingen met raad te dienen. Mochten onze wapenen in den strijd geestelijk van aard zijn, zoodat de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, ons bewaard blijve.

Uw getrouwe,

HERMANN WINDEL

Zoo schreef de heer Windel nog „im Advent 1936”. Sedert hebben we in „De Standaard” en andere bladen kunnen lezen, dat hij in arrest is gesteld.

Hij is ook weer losgelaten.

Alleen maar — in de „Mededeelingen”, die maan- delijks door de schoolvereeniging worden uitge- geven, komt in het nummer voor Maart/April het volgende bericht voor:

„We moeten onzen vrienden, in het land verspreid, de volgende medede- ling doen: Onze leider van het praktische werk (Reichsverbandswart), broeder Hermann Win- del, heeft zich genoodzaakt gezien, zijn bevoegd- heden ter beschikking van het bestuur der ve- eeniging te stellen. Het bestuur heeft zijn ontslag- aanvraag aanvaard.

Onze beweging doorleeft een moeilijken tijd. We hebben echter het vaste vertrouwen, dat de Heere ook in de toekomst met ons zal zijn. Het doel van ons werk en van onzen strijd blijft „De School met den Bijbel”. Daarin weten we ons één met onze broeders en vrienden, op wier trouw aan de beweging we rekenen.”

Is het de laatste worsteling, die zal eindigen in een algehele opheffing van de confessionele scholen, om voor de nationaal-socialistische een- heidsschool de plaats te ruimen?

We weten het niet.

Maar we weten wel, dat menschen, die den „heeren neo-calvinisten” de „verkwanseling van de school der gebeden” voorhouden, plannen heb- ben aangekondigd, welke meer lijken op het willen stichten van eenheidsscholen naar Duitsch model, dan van „scholen der gebeden”.

VAN RAALTE.

1) De Bliksem.

2) De Doorbraak.

3) Duitse: recht deuchtig gefunkt haben.

4) Duitse: geleistet hat.

5) De Duitse Christelijke stichtingen van barmhartigheid van Dr von Bodelschwingh; te vergelijken met onze stichtingen van barmhartigheid; wat in Nederland verspreid is over ver- schillende plaatsen en stichtingen, heeft men daar bij elkaar.

6) Een moeilijke te vertalen woord; zooiets als: nationaal.

7) Duitse: Seelisch.

8) Jes. 45:11b; vertaling Prof. Dr J. Ridderbos, in de Korte Vertaling, waarmee in dit geval de Duitse vertaling overeenstemt.